

Анотація до дисципліни
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ РАДІОЕКОЛОГІЇ
Спеціальність: E1 Біологія та біохімія

Галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Назва навчальної дисципліни: Актуальні проблеми сучасної радіоекології

Статус дисципліни: вибірковий компонент освітньо-наукової програми

Мова навчання: Українська

Терміни: Другий рік навчання.

Кредити ЄКТС: 4,0

Результати навчання:

Ознайомлення з історією відкриття явища радіоактивності. Фізичні основи радіоекології. Поняття іонізуючого випромінювання. Типи іонізуючого випромінювання. Проблеми дозиметрії. Дозиметричні одиниці в радіоекології. Природні та штучні радіонукліди. Штучні джерела іонізуючого випромінювання. Шляхи надходження радіонуклідів до водних екосистем. Розподіл та міграція радіонуклідів у прісноводних екосистемах. Закономірності формування радіонуклідного забруднення абіотичних компонентів прісноводних екосистем. Закономірності формування радіонуклідного забруднення гідробіонтів. Радіонуклідне забруднення водних екосистем внаслідок Чорнобильської аварії. Сучасний радіоекологічний стан водних екосистем України.

Модуль 1. Фізичні основи радіоекології. Будова атома та атомного ядра. Явище радіоактивності, радіоактивні властивості. Характеристика радіоактивних випромінювань, альфа-промені, бета-промені, гама-промені. Радіоактивні ізотопи, одиниці виміру радіоактивності. Утворення радіонуклідів, джерела їх накопичення у навколишньому середовищі. Природні та штучні радіоактивні елементи. Наведена радіоактивність. Природна радіоактивність. Основні види ядерних реакцій.

Модуль 2. Забруднення компонентів водних екосистем штучними радіонуклідами

Поняття міграції радіонуклідів. Основні чинники, що визначають кількість та просторову міграцію радіонуклідів. Роль водних мас і донних відкладів у розподілі та накопиченні радіонуклідів у водних об'єктах. Динаміка та рівень накопичення радіонуклідів у різних ґрунтах. Вертикальна міграція радіонуклідів у ґрунтах. Закономірності накопичення радіонуклідів у гідробіонтів: видоспецифічність, формування радіонуклідного забруднення залежно від концентрації у воді ізотопних та неізотопних носіїв, рН середовища та фізико-хімічного стану радіонуклідів. Вплив світла, температури, трофності водойм на накопичення радіонуклідів водними організмами. Значення водних рослин у процесах самоочищення водойм від радіонуклідного забруднення. Шляхи надходження радіонуклідів до організму гідробіонтів. Особливості накопичення радіонуклідів у риби різного типу живлення. Динаміка накопичення та виведення радіонуклідів у риби. Радіонуклідне забруднення водних екосистем внаслідок Чорнобильської аварії. Сучасний радіоекологічний стан водних екосистем України.

Вид семестрового контролю: залік.

Рекомендована література:

1. Belyaev V.V., Volkova O.M., Gudkov D.I., Prishlyak S.P., Skyba V.V. Radiation dose reconstruction for higher aquatic plants and fish in Glyboke Lake during the early phase of the Chernobyl accident. *Journal of Environmental Radioactivity*. 2023. Vol. 263. 107169, <https://doi.org/10.1016/j.jenvrad.2023.107169>

2. Radiobiology Textbook / Sarah Baatout. Springer International Publishing, 2024. 667 p. <https://surl.li/qqplrj>

3. Волкова О.М., Беляєв В.В., Пришляк С.П., Гудков Д.І., Каглян О.Є., Скиба В.В. Техногенні радіонукліди у гідробіонтах водойм півночі України. *Гідробіологічний журнал*. 2023. Т. 59, № 6. С. 100–119.

4. Основи радіоекології / Кутлахмедов Ю.О., Корогодін В.І, Кольтовер В.К. К.: Вища школа, 2003. 319 с.

5. Радіаційна екологія та радіаційна безпека. Навч. посіб. / Григор'єва Л. І. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 228 с.

6. Радіоекологічний моніторинг. Навчальний посібник / Гудков І.М., Кашпаров В.О., Паренюк О.Ю. Київ, 2019. 188 с.

7. Радіоекологія. Навчальний посібник / Гудков І.М., Гайченко В.А., Кашпаров В.О., Кутлахмедов Ю.О., Гудков Д.І., Лазарєв М.М. / За редакцією І.М. Гудкова. Вид. 2-ге доповнене. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2013. 468 с.

8. Радіонукліди у водних екосистемах України / Кузьменко М.І., Романенко В.Д, Деревець В.В. та ін. К.: Чорнобильінтерінформ, 2001. 318 с.

9. Техногенні радіонукліди у прісноводних екосистемах / Кузьменко М.І., Гудков Д.І., Кіреєв С.І. та ін. К.: Наук. думка, 2010. 262 с.